

02/2021

ELÄKETURVAKESKUKSEN TUTKIMUKSIA

TIIVISTELMÄ

Satu Nivalainen

Eläkeaikeiden muutos vuosina 2008–2018 ja eläkeaikeet vuonna 2018

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan eläkeaikeita kahdella eri tavalla. Tarkastelussa on ensin aiotun eläkeiän muutos vuodesta 2008 vuoteen 2018. Eläkeaikeet tarjoavat mahdollisuuden tarkastella, miten tulevat eläkeläiset ovat sopeuttaneet käytöstään vuoden 2017 eläkeuudistuksen mukanaan tuomiin eläkesääntöjen muutoksiin. Totuutuneeseen eläkkeellesiirtymiskäyttäytymiseen perustuva eläkeuudistuksen vaikutusten arviointi on mahdollista vasta myöhemmin, kun eläkeuudistuksesta on kulunut pidemmän aikaa. Toiseksi kiinnostuksen kohteena on vuoden 2018 aiottua eläkeikää selittävät tekijät. Tällöin tarkastellaan aiottua eläkeikää suhteessa omaan alimpaan vanhuuseläkeikään sekä sitä, missä iässä aiotaan eläkkeelle.

Tutkimuksessa keskitytään 50–62-vuotiaiden palkansaajien eläkeaikeisiin. Aineistona käytetään Tilastokeskuksen vuosien 2008 ja 2018 työolotutkimuksia. Vuoden 2008 aineisto koostuu 1 342 ja vuoden 2018 aineisto 1 378 palkansaajasta.

Aiottu eläkeikä on noussut samaa tahtia alimman vanhuuseläkeiän nousun kanssa

Ensin tarkastelussa on aiotun eläkeiän muutos vuodesta 2008 vuoteen 2018. Tulokset osoittavat, että eläkeaikeet ovat myöhentyneet selvästi tarkasteluajanjaksolla. Vuonna 2008 noin 70 prosenttia vastaajista aikoi eläkkeelle alle 64-vuotiaana ja vain vajaa

30 prosenttia 64-vuotiaana tai vanhempana. Keskimäärin eläkkeelle aiottiin 62 vuoden 8 kuukauden iässä. Vuonna 2018 tilanne oli päinvastainen: vain vajaa 30 prosenttia aikoi eläkkeelle alle 64-vuotiaana, ja 64-vuotiaana tai myöhemmin eläkkeelle aikovien osuus oli 70 prosenttia. Keskimääräinen aiottu eläkeikä vuonna 2018 oli liki kaksi vuotta korkeampi kuin vuonna 2008, 64 vuotta 7 kuukautta.

Mallitarkastelut osoittavat, että muiden tekijöiden vakioinnin jälkeen aiottu eläkeikä on noussut liki kahdella vuodella (1 vuosi 9 kuukautta) vuodesta 2008 vuoteen 2018. Lisäksi tuloksista selviää, että aiottu eläkeikä on noussut samaa tahtia kuin alin vanhuuseläkeikä. Käytännössä siis esimerkiksi vuoden nousu alimmassa vanhuuseläkeikässä on nostanut aiottua eläkeikää vuodella. Näin ollen näyttää siltä, että vuoden 2017 eläkeuudistuksen tavoitteet eläkkeelle siirtymisen myöhentämisestä ovat käymässä toteen suunnitellulla tavalla. Tällä perusteella arvioiden vuoden 2017 eläkeuudistus näyttää varsin onnistuneelta.

Oma alin vanhuuseläkeikä määrittää selvästi aiottua eläkeikää

Vuoden 2018 aiotun eläkeiän taustatekijöiden selvittämiseksi ensin tarkasteltiin aiottua eläkeikää suhteessa omaan alimpaan vanhuuseläkeikään. Tällöin katsottiin, mitkä tekijät ovat yhteydessä aikeisiin jäädä eläkkeelle vähintään kolme kuukautta ennen omaa alinta vanhuuseläkeikää, suunnilleen omassa vanhuuseläkeikässä tai vasta vähintään kolme kuukautta oman alimman vanhuuseläkeiän jälkeen. Vastaaajista 25 prosenttia aikoi eläkkeelle ennen omaa alinta vanhuuseläkeikää, 45 prosenttia omassa vanhuuseläkeikässä ja 30 prosenttia alimman vanhuuseläkeiän jälkeen.

Tarkastelussa oli myös aiottu eläkeikä jaoteltuna neljään luokkaan: alle 64 vuotta, 64 vuotta, 65 vuotta ja 66 vuotta tai enemmän. Esimerkiksi 64-vuotiaana eläkkeelle aikovien ryhmään luettiin ne, joilla aiottu eläkeikä oli vähintään 64 vuotta, mutta vähemmän kuin 65 vuotta. Vastaaajista vajaa 30 prosenttia aikoi jäädä eläkkeelle ennen 64 vuoden ikää, 20 prosenttia 64-vuotiaana, 30 prosenttia 65-vuotiaana ja 20 prosenttia aikaisintaan 66-vuotiaana.

Tulosten mukaan oma alin vanhuuseläkeikä määrittää vahvasti aiottua eläkeikää. Ne, joiden alin vanhuuseläkeikä oli 64 vuotta, aikoivat useammin jäädä eläkkeelle 64-vuotiaana verrattuna niihin, joiden alin vanhuuseläkeikä oli 63 vuotta. Vastava ilmiö havaittiin myös niillä, joiden alin vanhuuseläkeikä oli 65 vuotta; he aikoivat useammin eläkkeelle 65-vuotiaana. Toisaalta ryhmässä, jonka alin vanhuuseläkeikä oli 64 tai 65 vuotta, oli useammin myös niitä, jotka aikoivat eläkkeelle tavanomaista myöhemmin, aikaisintaan 66-vuotiaana.

Omaan alimpaan vanhuuseläkeikään suhteutetussa tarkastelussa havaittiin, että ne, joilla alin vanhuuseläkeikä oli 64 tai 65 vuotta, suunnittelivat useammin jäävänsä eläkkeelle ennen alinta vanhuuseläkeikäänsä ja harvemmin vasta alimman vanhuuseläkeikäänsä jälkeen verrattuna niihin, joiden alin vanhuuseläkeikä oli 63 vuotta. Toisin sanottuna ne, joiden alin vanhuuseläkeikä oli 63 vuotta, aikoivat harvemmin eläkkeelle ennen omaa vanhuuseläkeikäänsä ja aikoivat useammin jatkaa työssä yli oman vanhuuseläkeikäänsä. Tätä selittää pitkälti se, että nämä henkilöt olivat tut-

kimushetkellä vähintään 61-vuotiaita; aiheet jatkaa työssä vanhuuseläkeikää pidempään tyypillisesti lisääntyvät iän myötä. Samaan aikaan tähän ryhmään kuuluvat kuitenkin aikoivat harvemmin pidentää työuraansa 66 ikävuoteen saakka.

Tietyt ryhmät aikovat eläkkeelle myöhemmin, myös aikaisemmin eläkkeelle aikovat erottuvat omana ryhmänään

Myöhemmin eläkkeelle aikovien ryhmään kuuluivat muita useammin miehet, korkeasti koulutetut, ylemmät toimihenkilöt ja työkykynsä hyväksi kokevat. Myös ne, joilla ei ollut puolisoa ja jotka pitivät ansiotyötä erittäin tärkeänä, suunnittelivat jäävänsä eläkkeelle myöhemmin. Sen sijaan ne, joille vapaa-ajan harrastukset olivat erittäin tärkeitä, aikoivat harvemmin jatkaa työssä pidempään.

Tavanomaista aikaisemmin eläkkeelle aikovien ryhmässä olivat muita useammin yksityisellä sektorilla työskentelevät ja ne, jotka eivät kokeneet työkykyään hyväksi tai joilla oli ollut pitkiä sairauspoissaoloja. Myös ne, joille ansiotyö oli vähemmän tärkeää ja jotka kokivat, ettei heidän työpaikallaan edistetä ikääntyvien työssä pysymistä, suunnittelivat aikaisempaa eläkkeelle jäämistä.

Miehet aikovat eläkkeelle naisia myöhemmin

Miehet aikoivat useammin jäädä eläkkeelle vasta oman alimman vanhuuseläkeikänsä jälkeen. He aikoivat myös useammin jatkaa työssä tavanomaista pidempään, vähintään 66-vuotiaaksi. Naiset näyttävät siis suunnittelevan eläkkeelle jäämistä miehiä aikaisemmin ja useammin omassa alimmassa vanhuuseläkeiässään.

Korkeasti koulutetut ja korkeassa asemassa olevat aikovat lykätä eläkkeelle siirtymistä vanhemmaksi

Koulutus ei merkittävästi selittänyt aikeita jatkaa työssä yli oman vanhuuseläkeiän. Ylemmän korkea-asteen tutkinnon suorittaneet olivat kuitenkin muita halukkaampia lykkäämään eläkkeelle siirtymistä 66-vuotiaaksi tai tätä vanhemmaksi.

Ylemmät toimihenkilöt aikoivat muita useammin eläkkeelle vasta oman vanhuuseläkeikänsä jälkeen. Heillä oli myös muita useammin kiinnostusta jäädä eläkkeelle vasta 66-vuotiaana tai tätä vanhempana. On kuitenkin syytä mainita, että korkeammassa työmarkkina-asemassa olevilla oli taipumusta aikoa useammin myös jäädä eläkkeelle jo ennen omaa vanhuuseläkeikänsä.

Yksityisellä sektorilla aiotaan eläkkeelle julkista sektoria aikaisemmin

Julkisella sektorilla aiottiin yksityistä sektoria harvemmin eläkkeelle varhain ja ennen omaa alinta vanhuuseläkeikää. Taustalla lienee ainakin osittain julkisen sektorin henkilökohtaiset eläkeiät (63–65 vuotta), joiden on aiemmin havaittu ohjaavan voimakkaasti eläkepäättöksiä julkisella sektorilla. Henkilökohtaiset eläkeiät painottuvat kuitenkin nykyisin lähemmäksi 65 vuotta ja niiden rooli on pienentynyt julkisella sektorilla. Vuoden 2018 aineistossa henkilökohtainen eläkeikä oli mahdollinen enää vain

neljälle syntymävuosikohortille, vuosina 1956–1959 syntyneille. Tästä huolimatta työskentelysektori näyttää edelleen jossain määrin vaikuttavan aiottuun eläkkeelle jäämisen ajankohtaan.

Hyvä työkyky myöhentää eläkeaikeita, sairauspoissaolot aikaistavat eläkesuunnitelmia

Hyväksi työkykynsä kokevat suunnittelivat useammin jäävänsä eläkkeelle vasta oman alimman vanhuuseläkeikänsä jälkeen. He aikoivat myös useammin jäädä eläkkeelle tavanomaista myöhemmin, 66-vuotiaana tai vanhempana. Sen sijaan ne, jotka eivät kokeneet työkykyään hyväksi, aikoivat useammin eläkkeelle varhain ja ennen omaa vanhuuseläkeikänsä. Samoin pitkät sairauspoissaolot lisäsivät aikeita jäädä eläkkeelle jo ennen omaa alinta vanhuuseläkeikää ja alle 64-vuotiaana.

Työtä erittäin tärkeänä pitävät aikovat eläkkeelle myöhemmin, vapaa-ajan harrastusten tärkeys vähentää työssä pidempään jatkamishaluja

Ne, joilla ei ollut puolisoa, aikoivat useammin jatkaa työssä omaa alinta vanhuuseläkeikää pidempään ja myöskin tavanomaista vanhemmaksi, vähintään 66-vuotiaaksi. Mikäli ansiotyö oli erittäin tärkeää elämässä, aikeet jatkaa työssä oman alimman vanhuuseläkeiän yli lisääntyivät. Samoin lisääntyivät suunnitelmat jatkaa työssä tavanomaista pidempään, vähintään 66-vuotiaaksi asti. Sen sijaan ne, joille ansiotyö oli vähemmän tärkeää, aikoivat eläkkeelle aikaisemmin ja ennen omaa alinta vanhuuseläkeikänsä. Ne, joille vapaa-ajan harrastukset olivat erittäin tärkeitä, aikoivat harvemmin jatkaa työssä oman alimman vanhuuseläkeikänsä yli tai tavanomaista vanhemmaksi.

Ikääntyvien työssä pysymisen edistämällä vain vähän vaikutusta aiottuun eläkeikään

Kokemus siitä, että työpaikalla edistetään ikääntyvien työssä pysymistä, näytti jossain määrin ehkäisevän aikaista eläköitymistä ja näytti lisäävän taipumusta aikoa jäädä eläkkeelle vasta oman eläkeikänsä jälkeen. Verrattuna aikaisempiin tutkimuksiin vaikutus oli kuitenkin melko heikko. Tämä voi johtua siitä, että huolimatta vanhuuseläkeiän noususta ikääntyneiden työssä pysymisen edistäminen ei ole yleistynyt kymmenessä vuodessa.

Johtopäätöksiä

Kaiken kaikkiaan tulokset viittaavat siihen suuntaan, että vuoden 2017 eläkeuudistuksen tavoitteet eläkkeelle siirtymisen myöhentämisestä olisivat käymässä toteen tavoitellulla tavalla. Oma alin vanhuuseläkeikä määrittää aiottua eläkeikää vahvasti. Huolimatta alimman vanhuuseläkeiän noususta osa aikoo jatkaa työelämässä vielä vanhuuseläkeikänsä jälkeenkin. Työurien pidentyminen ei siis näyttäisi jäävän kiinni ainakaan palkansaajien eläkeaikeista.

Yhteenvetona muista tuloksista voidaan todeta, että tulokset vahvistavat aikaisempia havaintoja, mutta tuovat esiin myös uusia piirteitä. Sukupuoli, asema työelämässä, terveys ja työkyky, perhesiteet ja henkilön arvostukset näyttävät olevan keskeisessä roolissa eläkkeelle siirtymistä suunniteltaessa. Erityisesti miesten, ylempien toimihenkilöiden ja yksin asuvien aikeet jatkaa työssä muita pidempään ovat tulleet esiin eläkeiän nousun myötä. Tulee olemaan mielenkiintoista seurata, miten palkansaajien eläkesuunnitelmat toteutuvat.

Eläkeaikojen muutos vuosina 2008–2018 ja eläkeaikeet vuonna 2018

Eläketurvakeskuksen tutkimuksia 02/2021

www.julkari.fi > [Eläketurvakeskus](#) > [Julkaisut](#) > [Hae julkaisun nimellä]

ISBN 978-951-691-331-8 (PDF)

ISSN 1798-7482 (verkkajulkaisu)

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Eläketurvakeskus
00065 ELÄKETURVAKESKUS
Puhelin 029 41120
Faksi 09 148 1172

Pensionsskyddscentralen
00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN
Telefon 029 41120
Fax 09 148 1172

Finnish Centre for Pensions
FI-00065 Eläketurvakeskus
Finland
Phone +358 29 41120
Fax +358 9 148 1172

www.etk.fi
> julkaisut